

Van sla tot sociale verandering

DOEL 2026:

Algemeen:

- Extra inkomsten en zeggenschap voor ongeveer 800 vrouwen
- Verlichting van het werk van vrouwen
- Betere voeding voor honderden gezinnen

Specifiek:

- Omheiningen voor acht moestuinen
- Pomp en zonnepaneel voor vijf moestuinen
- Vier (opfris) cursussen tuinbouwtechnieken en boekhouden

PROJECTHOUDER: Fédération des Banques de Céréales.

DOELGROEP: ca 800 vrouwen (en hun gezinnen), lid van 8 groepen, in 8 dorpen.

KOSTEN: 34.485 €

ACHTERGROND

De Sahel lijkt leeg, maar steeds meer mensen moeten de beschikbare vruchtbare grond delen, terwijl de hoeveelheid goede grond ook door erosie (mede ten gevolge van klimaatverandering) afneemt.

De bevolking moet zich aanpassen en nieuwe manieren vinden om het leven in hun dorp beter te maken. Moestuinen bieden geweldige mogelijkheden. Als er maar water beschikbaar is, verlengen ze de periode waarin de grond gewassen kan voortbrengen. In de provincie Guéra zelfs met vijf maanden per jaar en in enkele gevallen nog langer.

De promotie van moestuinen is een belangrijk onderdeel van het project *La Terre, Notre Mère* (Moeder Aarde) van de Federatie van Graanbanken. Dat is een verband van meer dan 300 dorpsverenigingen in de provincie die in 1994 (een jaar van droogte en honger) zijn opgezet om gezamenlijke graanbanken te beheren. Maar de Federatie doet meer. Ze helpt ook bij de aanleg van

dijkjes om het waterpeil in de regio in stand te houden en erosie te voorkomen, voorlichting over landbouwtechnieken, ecologie en het aanplanten van bomen.

DOELGROEP

De doelgroep voor dit deelproject bestaat uit ongeveer achthonderd vrouwen die verenigd zijn in acht groepen, in acht verschillende dorpen. De meesten zijn getrouwd en zorgen voor een huishouden van ongeveer tien mensen (niet alleen kinderen, maar ook ouders, ongetrouwde broers of zussen). De meesten zijn analfabeet. Tijdens het regenseizoen verbouwen ze -alleen of met hun man – sorghum, pinda's of sesam.

Landbouw wordt voornamelijk met de hand beoefend. Het project heeft in tien jaar ook vele honderden ploegen laten maken die getrokken kunnen worden door paarden of ossen, of (iets kleinere ploegen) door ezels. Ze zijn in overleg tussen smeden, boeren en medewerkers van Moeder Aarde ontworpen en worden steeds verbeterd. Sinds twee jaar is er ook een ploeg met een zaaisysteem. Ze zijn een aantal jaren verkocht met subsidie, en worden sinds 2026 zonder subsidie verkocht.

Vrijwel de gehele bevolking in dit gebied leeft van landbouw (sorghum, gierst) en kleine veeteelt (geiten, schapen). De grond is redelijk vruchtbaar en landbouw kan veel opleveren, als er voldoende water is. Toch stijgt het percentage van de bevolking dat ondervoed is. Het ligt hier nu op 18 procent. Dat heeft vooral te maken met gebrek aan water. De regen valt minder regelmatig dan vroeger, korter en heviger. Daarom leggen boeren dammen aan (van stenen die uit de rotsen worden geslagen), die ervoor zorgen dat regenwater niet met geweld over het land stroomt en vruchtbare grond meesleurt, maar in natuurlijke waterreservoirs blijft staan en langzaam in de grond sijpelt. Zo blijft het grondwater in de buurt van zulke dammen op peil en blijft daar elk jaar tot ver in het droge seizoen water in de putten.

Een aantal maanden per jaar laten herders (nomaden) uit het noorden hun koeien en kamelen hier grazen.

Zo'n 95% van de bevolking is islamitisch en het is nadrukkelijk niet de bedoeling van de RK kerk (die aan de wieg staat van dit project) om dat veranderen.

FOOD INSECURITY

Mannen en vrouwen in de Guéra verbouwen het basisvoedsel - sorghum en gierst – en pinda's en sesam voor eigen consumptie en voor de markt. Vrouwen helpen op het veld van hun man, en sommige vrouwen (zeker weduwen) verbouwen een van die gewassen zelf.

De opbrengst van deze traditionele landbouw is onzeker. Schommelingen in het klimaat maken al gauw het verschil tussen medicijnen, schoolgeld en goede maaltijden kunnen betalen, of geen medicijnen, kinderen van school af halen en geen drie maaltijden per dag. Die schommelingen zijn helaas steeds groter. In 2022 spoelden oogsten weg door overstromingen, in 2023 vielen oogsten tegen door te grote droogte en in 2024 was het weer te nat voor een goede pinda-oogst. In 2025 was de oogst zo goed, dat een zak sorghum nu heel weinig opbrengt.

In een jaar van onvoldoende oogst, moet een gezin aan het eind van het droge seizoen sorghum of gierst kopen bij grote handelaren die geen band hebben met hun kopers. De prijs is dan hoog. Daarom steunt dit project dorpen ook met de organisatie van graanbanken, waar mensen hun oogst "sparen" voor de magere maanden en waar ze kunnen lenen tegen een lage rente (in natura).

HOE EEN KROP SLA LEIDT TOT MAATSCHAPPELIJKE VERANDERING

Een deel van wat vrouwen met hun moestuin verdienen gaat (maandelijks) in een gezamenlijk spaarkas. Leden kunnen daaruit geld lenen voor andere economische activiteiten.

Ondanks alles wat er mis gaat in Tsjaad, wordt er op één terrein veel vooruitgang geboekt, namelijk de emancipatie van vrouwen. Vrouwen organiseren zich makkelijker dan vroeger en ze verdedigen hun belangen – en hun lichaam - beter ten aanzien van familie of lokale autoriteiten. Dat is ook nodig, want de positie van vrouwen is zwak en als ze geen geld hebben telt hun stem weinig.

De ervaring met tuinbouw door vrouwengroepen breidt zich uit. We zien dat vrouwen die tussen de 10 en 20 moestuinbedden bebouwen, daar per seizoen ongeveer 100 euro mee verdienen. Dat lijkt een schijntje, maar het is genoeg voor middelbare-schoolgeld (voor een jaar) voor twee kinderen plus voldoende voeding en huisraad. En ze hoeven er hun kinderen niet weken voor in de steek te laten.

Mooier nog: sommige vrouwen kopen van de winst gezamenlijk sesam of pinda's die ze opslaan en na een paar maanden duurder verkopen. Een groep vrouwen in Baro heeft twee jaar geleden van de winst een sesampers gekocht. Nu kopen ze in november gezamenlijk sesam in, die ze persen in hun "fabriekje". De olie (en het restproduct, veevoeder) worden verkocht en de vrouwen die bij toerbeurt met de pers werken, gaan aan het eind van de middag met een liter sesamolie en wat geld naar huis.

Of ze betalen dagloners – jonge mannen!- om hun sesam te dorsen. Of ze laten af en toe water aan huis bezorgen door een man die het per ezel rondbrengt. **Zo kunnen vrouwen hun werk verlichten.** (Het werk in de moestuin zelf vraagt gemiddeld twee uur eens in de twee dagen.)

Het afgelopen jaar zagen we dat steeds meer vrouwen een deel van hun oogst naar de markt brengen. Het laat zien dat ze de technieken goed onder de knie krijgen en veel meer oogsten dan alleen voor eigen consumptie. Veel vrouwen laten ook weten dat ze "investeren in veiligheid": ze kopen gouden oorbellen of keukengerei, niet om te dragen of te gebruiken, maar om in geval van nood te kunnen verkopen en dan niet hun hand te hoeven ophouden bij hun man of hun broers. Zo draagt hun koopkracht bij aan een verandering in de verhouding tussen mannen en vrouwen.

Een half dorp helpt, leert, is betrokken bij de installatie van een pomp en zonnepanelen.

ACTIVITEITENPLAN 2026-27

Op het gebied van moestuinen zijn voor 2026-27 de volgende investeringen gepland:

- Omheining (metalen gaas) voor 8 moestuinen van 1 à 1,5 hectare (bij Amout, Matimo, Badambi, Tchoulou, Bourtie, Oguet, Kofilo, Kilimti)
 - Omheiningen moeten vee uit de moestuinen te houden.
- Vijf bevoeiingssystemen (pomp + slangen + zonnepanelen), voor Am Khalbat, Gourouma, Eref, Eref 2, Matimo)
 - Water wordt daarmee in een groot bassin van cement gepompt, waaruit vrouwen het direct met gieters scheppen, of via tuinslangen naar de groentebedden laten lopen.
- Vier (opfris)cursussen van twee dagen voor 25 dorpsvoorlichters.
 - Tuinbouwtechnieken, compost en bio-pesticide maken, boekhouden.
- Trainingen door dorpsvoorlichters voor moestuinhouders.

ORGANISATIE EN MONITORING

De Federatie van Graanbanken heeft twee betaalde medewerkers: een coördinator en een voorlichter, die cursussen geeft en nauw contact onderhoudt met de dorpen. Behalve de betaalde coördinator, Madas Allamine, spelen twee mensen **zonder salaris** een grote rol bij de coördinatie en monitoring: de Italiaanse pater Franco Martellozzo sj en Khadam Daouro (nota bene moslim). De laatste verhuurt wel regelmatig (voor een laag bedrag) zijn auto aan het project, maar zet zich minstens twee dagen per week als vrijwilliger in om materialen te bestellen, af te leveren en toezicht te houden op al het constructiewerk en andere technische activiteiten.

Het grote werkgebied van de Federatie van Graanbanken is verdeeld in vijf zones. Daar worden meer dan twintig verschillende lokale talen gesproken. In elk van de zones hebben de dorpsverenigingen drie jonge mannen gekozen die in het lokale Arabische dialect of in het Frans kunnen communiceren met de projectmedewerkers. Ze werken als vrijwillige voorlichters o.a. op het gebied van tuinbouw. Dat wil zeggen dat ze korte trainingen krijgen van de Federatie (in Mongo) en hun kennis zelf naar de vrouwen brengen. De cursussen die ze geven vinden plaats in de moestuinen. Daarnaast gaan de voorlichters van de Federatie ook zoveel mogelijk naar de moestuingroepen toe.

De voorzitter van Denkend aan Tsjaad bezoekt het project in november en december. Dan staat er onkruid op de moestuinen, maar ze spreekt leden van moestuingroepen en dorpsvoorlichters. Daarnaast krijgt ze inzicht in de financiële administratie en de twee bankrekeningen van het project (een bij het bisdom, de andere bij een lokale bank).

TOEKOMST

Mocht er na 2026 geen geld zijn om de activiteiten verder uit te breiden, dan gaan de geplande inspanningen niet verloren. In de meeste gevallen gaat het om investeringen die – met het juiste onderhoud – blijvend zijn. Vrouwen onderhouden hun moestuinen uitstekend. Ze leren van de voorbeelden die succes hebben in andere dorpen. Veel verzoeken aan de Federatie komen voort uit wat mensen elders gezien hebben. Het succes van elke tuin bereikt zo veel meer mensen dan alleen de direct betrokkenen.

BEGROTING

Overzicht	Fcfa	€
5 bevoeiingssystemen zonne-energie à 385.000	1.925.000	2.935
8 omheiningen à 2.082.000 Fcfa	16.656.000	25.392
Transport en toezicht (diesel)	1.840.000	2.805
4 opfriscursussen voor dorpsvoorlichters à 250.000	1.000.000	1.524
6 mnd (1) salaris à 200.000 Fcfa	<u>1.200.000</u>	<u>1.829</u>
Totaal	22.621.000	34.485

FINANCIERING

Eigen bijdrage (niet in de begroting opgenomen)

Doelgroep:

Graafwerk fundering omheiningen.

Thee en maaltijden voor mannen die omheiningen en zonnepanelen plaatsen.

Cursussen dorpsvoorlichters.

Khadam Daouro

20 weekenden werk van chauffeur/coördinator constructiewerkzaamheden.